

ÚSTAV PRÁVA A PRÁVNÍ VĚDY

Institutio Iuris et Iurisprudentiae

Štěpánská 633/49 • 110 00 Praha 1

Zapsaný jako vědecká instituce v rejstříku obecně prospěšných společností vedeném
Městským soudem v Praze v oddíle O 358, IČ: 27200248

STUDIE

K NÁVRHU VYHLÁŠKY, KTEROU SE MĚNÍ VYHLÁŠKA Č. 37/1967 SB., K PROVEDENÍ ZÁKONA O ZNALCÍCH A TLUMOČNÍCÍCH, VE ZNĚNÍ POZDĚJŠÍCH PŘEDPISŮ

I.

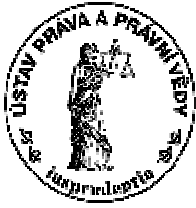
Ústav práva a právní vědy, o.p.s. (dále jen „Ústav“) obdržel dne 9. července 2008 žádost ministra spravedlnosti České republiky, JUDr. Jiřího Pospíšila, o vyjádření k návrhu vyhlášky, kterou se mění vyhláška č. 37/1967 Sb., k provedení zákona o znalcích a tlumočnících, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „vyhláška“).

K žádosti podává Ústav následující vyjádření.

II.

Základním hybnou silou vedoucí Ministerstvo spravedlnosti České republiky k přípravě novely byla dlouhodobá kritika ze strany Komory soudních znalců České republiky a Komory soudních tlumočnicků České republiky týkající se nedostatečné finanční odměny soudních znalců a tlumočnicků (dále jen „znalci“) za vysoce erudovanou činnost jimi vykonávanou a současně značné rozdíly mezi odměňováním soudních znalců a tlumočnicků v České republice na straně jedné a ostatními členskými státy EU na straně druhé.

Ústav sdílí názor obou komor o vysoké odbornosti a náročnost povolání soudního znalce a tlumočnicka a současně značného vlivu finančního ohodnocení na kvalitu soudními znalci a tlumočnický vykonávané činnosti a je si vědom vysokého významu znaleckých posudků jako důkazních prostředků v řízení před civilními, trestními a správními soudy. Ústav však nesdílí názor, že zvýšení odměn povede k upevnění nezávislosti pozice znalce. Vysoké finanční ohodnocení jako nástroj zajištění nezávislosti se v recentní právní teorii i praxi nejvíce jako prostředek k dosažení nestrannosti a nezávislosti. Tato otázka již byla mnohokrát diskutována v souvislosti s platovým ohodnocením soudců. Podle Ústavu nelze předpokládat, že zvýšení odměn pro znalce za jejich odbornou činnost povede k upevnění nezávislosti pozice znalce, má však za to, že existuje řada dalších důvodů, proč k legislativní změně v odměňování znalců přistoupit. Záměr alespoň částečně a fakultativně

ÚSTAV PRÁVA A PRÁVNÍ VĚDY

Institutio iuris et iurisprudentiae

Štěpánská 633/49 • 110 00 Praha 1

Zapsaný jako vědecká instituce v rejstříku obecně prospěšných společností vedeném
Městským soudem v Praze v oddíle O 358, IČ: 27200248

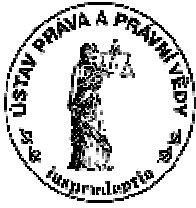
harmonizovat odměny znalců v České republice s odměnami znalců v ostatních členských státech EU nelze než ocenit – značné rozdíly v odměnách by mohly vést k preferování seberealizace těchto odborníků v zahraničí a tím i ke snížení kvality justice v České republice. Tím se odhalují i některá další rizika spojená se zachováním dosavadního stavu při odměňování znalců.

III.

K navrhovaným variantám odměňování znalců a tlumočnicků uvádí Ústav, že preferuje uplatnit variantu III., tedy odměny za znalecké posudky a za tlumočnické úkony stanovit pevnou částkou ve výši 750,- Kč za jednu hodinu práce/jednu stránku. Současně by taková právní úprava unifikovala dosavadní diferenciaci mezi výší odměny znalce na straně jedné a tlumočnicka na straně druhé. Ústav se totiž ztotožňuje s názorem, že nelze *a priori* stanovit, která z činností – znalecké a tlumočnické – je náročnější – časově i odborně. Absenci finančního rozpětí při stanovení odměny v konkrétním případě lze označit za žádoucí, neboť se nadále bude uplatňovat toliko objektivní hledisko plynoucí přímo ze zákona. Dosavadní kombinace objektivních a subjektivních hledisek, tedy kdy soud, pohybující se v zákonném rozpětí stanoveném vyhláškou, hodnotící složitost daného případu a v návaznosti na tento závěr stanovuje odměnu, se ukazuje jako nespravedlivé a v rozporu s principem rovnosti zakotveným v ústavním pořádku České republiky. Pokud by přeci jen navrhovatel trval na názoru, že je v rámci znalecké (tlumočnické) činnosti nutno diferencovat, pak je nutné do vyhlášky implementovat jasná pravidla zavazující orgán k přesnému postupu při takovém stanovení odměny.

K samotné výši navrhované částky - 750,- Kč za jednu hodinu práce/jednu stránku - se Ústav nemůže erudovaně vyjádřit, neboť nezná přesný dopad té či oné pevné částky na státní rozpočet. Ministerstvo spravedlnosti tak tuto částku musí stanovit uplatňujíc příslušná rozpočtová pravidla.

Přijetím varianty II., kterou Ústav nepovažuje za vhodnou, aniž bychom ponechali možnost zvyšovat, resp. snižovat tuto odměnu v závislosti na obtížnosti daného případu, by se případná nová právní úprava stala pro znalce a tlumočnické méně výhodnější, než úprava dosavadní. A pokud přistoupíme na především finanční důvody vedoucí ke změně vyhlášky, musíme logicky odmítnout i variantu, která by současný právní stav zhoršovala.

ÚSTAV PRÁVA A PRÁVNÍ VĚDY

Institutio Iuris et Iurisprudentiae

Štěpánská 633/49 • 110 00 Praha 1

Zapsaný jako vědecká instituce v rejstříku obecně prospěšných společností vedeném
Městským soudem v Praze v oddíle O 358, IČ: 27200248

IV.

V případě náhrad nákladů Ústav nedoporučuje uplatnit variantu III. Ta totiž skýtá nebezpečí průtahů v řízení za účelem dosažení vyšší odměny. Proto se Ústav přiklání spíše k variantě II., kdy by náhrada nákladů za znalecké posudky a tlumočnické úkony byla stanovena paušální částkou. Tato varianta je jednoduchá a transparentní. Odpadl by tak jakýkoli prostor pro případné nežádoucí a umělé navyšování nákladů. Případ, kdy skutečně vynaložené náklady překročí částku odpovídající příslušnému paušálu, lze řešit žádostí znalce či tlumočnicka o náhradu hotových výdajů tak, jak činí i navrhovaná novela.

Své klady má i varianta IV., její implementace však podle názoru Ústavu vyžaduje delší diskuzi a rovněž nastínění několika „subvariant“ v rámci varianty IV.

V.

K jednotlivým bodům navrhované osnovy uvádíme následující.

K odstranění rozdílného přístupu k odměňování znalců – fyzických osob a znaleckých ústavů nemá Ústav žádné připomínky – sdílí názor, že neexistují relevantní důvody pro rozdílné finanční hodnocení a považuje současnou úpravu v této otázce za hraničící s diskriminačním jednáním.

Ke zvýšení odměny znalcům a tlumočnickům (bod 2 až 4) se již Ústav vyjadřuje výše, přičemž zpochybňuje argument o významu zvýšení odměny na nezávislost a nestrannost především znalců. Vysoké požadavky kladené na znalce a tlumočnicka, jakož i „fakultativní harmonizace“ v rámci EU, jsou dostatečným důvodem k novelizaci. Výše této odměny je pak limitována rozpočtovými pravidly. Ústav není toho názoru, že znalecká činnost je bez dalšího automaticky činností náročnější, než činnost tlumočnická, neboť tlumočnická činnost do nikoli „běžných“ cizích jazyků je dnes vysoce ceněná, a to nejen vzhledem k celosvětově se zvyšující migraci obyvatelstva. Proto zde Ústav – pro případ, že by nedošlo k unifikaci odměňování znalců a tlumočnicků – navrhuje kategorizovat cizí jazyky (např. do dvou až tří skupin) tak, aby se v této projevil vysoký význam a zájem společnosti na odborné znalosti i jiných než „běžných“ cizích jazyků. Ústav nijak nesnižuje odbornou znalost tlumočnicků do „běžných“ cizích jazyků, považuje však dosažení požadované odborné úrovně u jiných než „běžných“ cizích jazyků za náročnější a tuto skutečnost by tedy zohlednil i v případné právní úpravě.

K legislativně-technickým úpravám netřeba ničeho dodávat.

ÚSTAV PRÁVA A PRÁVNÍ VĚDY

Institutio Iuris et Iurisprudentiae

Štěpánská 633/49 • 110 00 Praha 1

Zapsaný jako vědecká instituce v rejstříku obecně prospěšných společností vedeném
Městským soudem v Praze v oddíle O 358, IČ: 27200248

Částečně retroaktivní časovou působnost vyhlášky lze ospravedlnit skutečností, že vyhláška reflektuje dlouhodobé zájmy těch, jejichž práva a povinnosti upravuje. Přesto však lze najít případy, kdy byla přechodná ustanovení vyhlášek řešící časovou působnost jinak – souladněji s principem právní jistoty, srov. např. vyhlášku č. 277/2006 Sb., kterou se mění vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 484/2000 Sb., kterou se stanoví paušální sazby výše odměny za zastupování účastníka advokátem nebo notářem při rozhodování o náhradě nákladů v občanském soudním řízení a kterou se mění vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif), ve znění pozdějších předpisů, kde čl. II. stanoví, že „*při určení výše paušální odměny za zastupování účastníka advokátem nebo notářem v jednotlivém stupni občanského soudního řízení, které nebylo v tomto stupni ukončeno ke dni nabytí účinnosti této vyhlášky, se postupuje podle dosavadních právních předpisů.*“ Proto lze zvážit, zda přechodná ustanovení, resp. časovou působnosti nekonstruovat tak, že rozhodným okamžikem pro stanovení, zda se na daný případ užije původní, nebo novelizovaná vyhláška, bude nikoli podání znaleckého posudku či tlumočnického úkonu, ale jeho zadání.

Legisvakanční lhůta (*vacatio legis*) je standardní a ve vyhláškách ministerstev a ústředních orgánů státní správy obvyklá.

V Praze dne 22. července 2008

zpracoval: Mgr. Bc. Martin Kohout

lektoroval: Mgr. Bc. Patrik Frk

schválil: JUDr. Luděk Lisse, Ph.D., LL.M.